

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Religia și „libereugetătorii“.

II

Am arătat cum așa zișii „libereugetătorii“, — cari înadevăr sînt fanaticii unor dogme antireligioase pretinse științifice, pretinse cele din urmă încheieri la cari știința a ajuns, deși înadevăr încheierile științei sînt cutotul altele, — caută să se folosească de prilej spre a ruina la noi credințele religioase și vaza frunțășilor Bisericii, avînd lozincă: „Nimic sfînt“.

Am arătat cum frunțășii cei mai de seamă ai științei și ai Bisericii, în țările cari merg în fruntea civilizației, au ajuns la înțelegere, cum lupta înversunată, care de veacuri îngelungate se urmează între știință și religie, e pe cale de a înceta, încredințîndu-se și o parte și alta de greșelile uriașe ce s'au făcut de amîndouă părțile și paguba ce lupta aceasta a făcut-o omenirii.

E foarte adevărat că Biserica într-o vreme a încercat a lua locul științei, a o preface pe aceasta în roabă a sfintelor Scripturi și a dogmelor, oprind cercetarea adevărului despre lumea din afară și despre cea dinlăuntru, prin prigoniri cari au mers până la temniță și ardere pe rug. Acuma, frunțășii Bisericii celor mai luminate, în țările cele din fruntea civilizației, au înțeles că religia nu are a se teme de descoperirile științei, dacă Biserica va da sfintelor Scripturi înțelesul și rostul cuvenit, de opere literare, artistice și științifice; dacă va pricepe că datoria Bisericii nu este să aperse teorii

cosmogorice închipuite, acum cîteva mii de ani de învățării timpului, nici să susție prin orice mijloace, chiar prin fier și foc, teoriile de fizică ale lui Aristotel sau de astronomie ale lui Ptolomeu. Biserica nu are a lua apărarea teoriei despre crearea ființelor vietoare și a omului, cuprinsă în cele dintăi paragrafe din Cartea facerii și nici a se speria că teoria lu Darwin ar putea mina temelii neperitoare și neînvinse pe cari se razimă partea cuadevărăt sfîntă și binefăcătoare a religiilor. Religia, lăsînd drum cudesăvîrșire slobod științei în cerceși explicarea lumii din afară și a celei dinlăuntru, nu perde nimic, ba dimpotrivă desfăcîndu-se din legături primejdioase, cu ipoteze și teorii științifice și filosofice vremelnice, e cuatît mai puternică și, deci, mai biruitoare.

Frunțășii Bisericii au înțeles, în țările cari ne oglindesc viitorul spre care ne îndrumăm și noi, cucît ne civilizăm mai mult, că oamenii de știință au căutat să înțeleagă taina lumii și că încheierile lor, îmbrăcate în forma ce le putea da cultura timpului, alcătuiau teoriile științifice ale unei epoci; dar întotdeauna, cei cu minte mai ageră, au ajuns la un punct dincolo de care li-s'a pus întrebarea cea mare despre substratul acestei lumi a fenomenelor, despre viață și moarte, despre natura acelui glas atotputernic, deși prea ades înnăbușit de patimi, care ne poruncește să facem binele, chiar împotriva interesului nostru personal; să ne iubim unii pe alții și să nu ne lăsăm robiți de patimi. Prin

observația lumii dinlăuntru, învățării au la ajuns încheierea că îndărătul lumii materiale, și ca substrat al ei, ca pricină a ei, este o putere spirituală, deci, s'au întilnit cu ceia ce spun toate religiile dela ale celor mai dejos sălbateci până la ale popoarelor cari deschid pîrțile propășirei.

Să înlăturăm o întîmpinare ce ni-s'ar putea face. Ni-se va aminti șirul lung de prigoniri și de cruzimi săvîrșite în numele religiei, ni-se va arăta deci relele ce Biserica a făcut și cît de mult a împedecat răs-pîndirea cunoștințelor adevărate despre lume.

Răspundem mai întăi că prigonirile s'au făcut în numele unor teorii științifice, învechite, pe cari capii bisericii le apărau, ear nu înadevăr în numele însăși al religiei. Deci Biserica a greșit luînd partea unor teorii științifice, cari nu mai puteau sta în picioare; deci relele le-au făcut capii ei ca reprezentanți ai științei. Se știe că prigonirile împotriva lui Galileu și a ideilor lui Copernic se datoresc învățătorilor partizani ai lui Aristotel și Ptolomeu, tot peafita cît cardinalilor, cari se temeau de premejdurea religiei, dacă se va dovedi că Pămîntul se învîrtește în jurul Soarelui, ear nu acesta în jurul Pămîntului.

Apoi, dacă vom lua de pildă o știință, medicina să zicem, vom vedea că doctorii din pricina ideilor greșite ce aveau despre boale, ajunseseră la cele mai barbare mijloace de căutare a acestora și că frunțășii medicinei oficiale au prigonit cu cea din urmă înversunare pe aceia dintre ei cari au deschis drumuri nouă. Să amintim prigonirile și singele văr-

FOILETON.

Din viață.

De Iuliu Pop.

Moș Mitru al Cetinii ieșise în porțiță la umbra nucului să-și mai odihniască truditele bătrînețe. Pe uliță înjos tocmai venia o ceată de voinici, ear în urma lor cîteva fete îmbujorate de le ridea tinereța de pe față.

— Haideți, frați, la moș Mitru să ne mai spună vreuna din bătrîni, zise unul dintre ei.

— Mergem.

Feciorii s'așezaseră în umărul drumului, ear fetele, prinse în briu, rămaseră sînd îndărătul lor.

— Moș Mitre, să ne mai spună o poveste de cari numai D-ta știi.

Bătrînul încinse tinerimea într-o privire plină de dragoste.

— Măi, măi copii moșului, că multe povești vă mai trebuie vouă. Nici să mor nu-mi dați răgaz.

— Apoi las', moșule, că-î muri cînd țî-s'or găta zilele și poveștile. E pagubă să te duci cu ele 'n groapă.

— De rîndul poveștilor așî mai avea 'nainte pecit am lăsat îndărăt, dar' de rîndul zilelor, știu că n'o să fac multă încilceală 'n lume. Mă uit la voi că vi-e mai lungă cămașa înapoi, dar la mine bate 'n genunchi dinainte, ear îndărăt se face tot mai scurtă. — — —

Apoi bine, dragii moșului, voi spune și poveste dacă-mi veți dezlega ghîcitoarea: Ciumelei ce-î casa dracului în mijlocul satului?

— Crijma, moșule, crijma, strigară toți ca dintr'o gură rîzînd în hohote.

— Acum ne ești dator c'o poveste, bunicule, că țî-am dezlegat taina, zise o fetișoară mai guralivă.

— Văd și eu, puiule, că m'ați prins. Așa o pălesc cu voi totdeauna; sînteți ușurei la minte, se vede c'ati avut dascăl bun...

Moșu' își propti palmele în dunga laviței și rămase așa cu privirea ațintită în pămînt. Tinerii își curmară vorbele, știînd că moșului nu-î place să-î muți mintea cînd își adună gîndurile... Deodată își ridică capul, își trecu odată ochii peste tineri și palma pe subt mustețe.

— Apoi povestea-î poveste, puișorii moșului, dar acum vă spun una adevărată, decînd eram și eu copilandru ca voi.

— S'auzim, moșule!

— Trăia aici la noi în sat un om pe care-l chema Bucur Petru. Creștin bun și cu dare de mină că-î rînduise Dumnezeu cuprinsuri bune; el era fruntea satului. Avea o moșie ca masa. Să fie fost veacul cît de rău, pe el nu-l dedea de zmințeală. Dar apoi niște dragi de oițe și vite de-ți uităi ochii pe ele. Atita bunătate n'ai mai văzut decînd țî-a crepat Dumnezeu ochii. Dar eacă se ivi ciurma 'n sat. Imi

aduc aminte ca de ziua de erî că într'o Duminecă după Paști vine ucigălcrucea pe uliță 'nsus, un pupăză de om, negru ca păcatul, c'un nas strîmb și cu gura rinjită. Bieții copilași de groază nu mai aflau ratezul dela porțițe, ci săriau gardurile care pe unde apucau, numai să scape de „dracu“.

Dar scapă dacă poți. Nici nu trecu vreme de-un „Tatăl nost“, și întinse coala lingă joc pe o pinză totfelul de țîrgovină: mărgele, oglinzi, sapoane, briști, inele și cite alte micuri, știi de cari plac la femeii și copii. Să fi văzut apoi cum se adunară mic și mare împrejur, și îndată îi mlîntuiră marfa, fiind mai ieftină, și nu trebuia să mergi după ea la oraș. Se dusă apoi Iuda. Nici nu se mai gîndia nimeni la el. Dar la cîteva săptămîni ce să auzi. Jivina spurcată cumpără dela Bucur o grădinuță drept la mijlocul satului și în cîteva zile își făcu un bordei în ea. Să fi văzut apoi copii cum cărau la ouă, ear femeile înscuns îi duceau bucate până puseră pe Șloim în picioare. Se îmbrăcase satul în mătăsuri, își punga Jidovului se umplu de bani, câștigați fără trudă. Așa muerile, dar dela o vreme vedeai că mai rătăcește și citeun barbat peacolo, și înurmă ieșia împletecind din picioare și vorbind în vînt. Intr'un an țîrtanul avea casă cumsecade; acum era „jupine Șloim“, nu „măi Jidove“ ca mai 'nainte.

Nu mai popa fie iertat nu se putea împăca cu el deloc, mai ales fiindcă ținea crijma deschisă și Dumineca pe vremea slujbei, și dezbăiera

sat în tot cursul istoriei din pricină economică, sociale și politice?

E lesne de văzut că prigonirile, vrăjmășiile, cruzimea, sînt însușiri omenești, că și-au arătat efectele în toate îndeletnicirile omenești, că fruntașii Bisericii au greșit ca oameni ce erau. Nicî știința nu e de vină de crimele ce s'au făcut în numele ei, nicî religia. Dacă pîn'acum s'au făcut greșeli, e vremea să le îndreptăm. În țerile înaintate, de aceea, știința adevărată și religia adevărată și-au dat mîna spre binele și fericirii omenirii.

Așa zișii „libercugetători“ de pe la noi nu sînt în curent cu timpul, ci au rămas împietriți în niște dogme, cari nu au niciun rost, cari au pierdut orice teme.

CORESPONDENȚĂ.

Sasca-montană, 13/26 Iulie 1911.

Onorată Redacțiune!

În numărul 29 al prețuitului ziar „Progresul“ din 9/12 Iulie 1911 în foiletonul „La Ciclovamontană“ am publicat că „părintele călugăr dela Mănăstirea Călugărului, ar fi căzut înde cursul liturghiei așa că a trebuit dus din biserică și sfîntă liturgie sistată, înfine că prea umblă călugării în voiajuri“.

Venindu-mi abia acum la cunoștință că informatorul meu mi-a spus acestea cu gîndul de a ponegri pe părintele călugăr, vin a rectifica cele zise de mine. Rugîndu-vă a primi asigurarea înaltei mele stime și considerațiunii ce vă păstrez, rămîn devotat

Dămian Izverniceanu.

Cum vorbim?

Nu e vorba despre aceea dacă vorbim sau nu *frumos* românește, ci dacă pestetot vorbim *românește*. E curios să și întrebăm așa ceva azi, cînd în toate manifestațiile noastre ne trudim să fim cît se poate mai Români. Mi-se va erta, însă, dacă eu unul susțin totuși că în graiul nostru zilnic intercalăm foarte adeseori cuvinte și străine și proaste din fire. Tot mă gîndesc și nu mă pot dumiri de ce... dacă nu cumva pentru atîta ca să arătăm *laicilor* că înafară de cîrpițurile noastre, mai putem să ne mîndrim și în straele împistrite ale altor nații, mai aproape de Dumnezeu decît noi.

E frumos și laudabil darul limbilor străine, cine zice că nu, însă al viri acolo unde nu are loc, și în paguba limbei tale proprii, e și uricios și detestabil. Pe oamenii de știință îi cunoaștem și fără a ne vorbi în

pe oameni de sfînta biserică. Ar fi vrut să-l scoată din sat cu orice preț, dar nu-i dedita nimeni ajutor, căci răchia și vorba dulce a lui Șloim pe toți îi muiase la creeri, ear Bucur, găzducul, dela o vreme se făcu frate de cruce cu el, mai ales după ce avu și vorbă cu preotul pentru că își vinduse grădina ca să pripășiască în sat pe Iuda. Îl și vedeai pe Jidov adeseori cum trecea înjos către Bucur, strîngînd ceva sub căputul cel lung. Pe semne d'al de-a preteniei. Dela o vreme însă stăpîna casei văzu că pretenia asta nu-i a bine și-i mai scurtă cărările la Șloim. Dar știți cum zice cîntecul:

Berea vinul amăgește,
Ear răchia 'nebuște.

Îl amăgise și 'nebunise binișor și pe Bucur al nostru. Îi întunecase mîntea și-i otrăvi sufletul. Biata femeie înzadar s'a trudit că nu l-a mai putut descătărăma de Jidan. Acum începu a merge el la crijmă, la început mai rar, apoi tot mai des. Seara venia beat turtă și năpăstia copii și femeia care se topia de necaz și-și blăstăma zilele.

— Las', muere, tot oi bea cît oi putea, pentru sănătatea mea... zicea bărbatul, și nicî grijă n'avea să-și ia la suflet o vorbă bună, atîta a fost îndrăgît liurca Jidanului.

Gospodăria tot a mai mers pîn' la o vreme, căci nevasta era harnică și nu se dedita îndărăt dela lucru; așa la început un an doi nicî nu se prea cunoscu că stăpînul petrece des pela ospătărie. Nu-i vorbă treaba îi plăcea de minune

limbă străină, ear altcum ne șade rău că noi, cari dela fire sîntem atît de galanți, numai aci să ne dăm de rușine trecutul... Orî nu e detestabil năravul să te folosești de sculele altuia, pănăce pe ale tale le mîncă rugina și tortul de paianjin în cutare ungher.

De pildă noi, cărturarii, de ce să ne îndopăm la orice ocazie cu „Mehlspeis“-urile nemțești, cînd *prăjiturile* noastre sînt totațit de gustuoase. Mai apoi acasă cerem să ni-se „einprenue“, să ni-se „dienstue“ mîncările... de ce? dacă *prăjala* bănățenească, ca și *rîntașul* mocanilor din Aadeal, sînt zămislite odată cu noi, și stomacul se simte totațit de fericit cu ele ca și cu cele dintăi. Este aci urmă de estetică, de simțul limbei?

E chestie de onoare a vorbi românește și numai românește, Domnilor; — prînumare ceice și azi își mai permit a *parada* — vorba lor — cu vorbe străine, devin radicali. Dacă pretindem să ni-se respecte toate atributele ce revin intelectualului, e mai puțin just a pretinde ca *același* intelectual să-și respecte, să dea cinstea cuvenită limbei sale care îl încarcă cu onoruri și virtuți?

Har Domnului! azi ne putem mîndri și noi cu o literatură, ce se dezmeardă în cea mai aleasă limbă românească. Avem și reviste ce se tipăresc zilnic, încălzite și călăuzite de cel mai neprihănit cult pentru limba românească. Ce ne mai lipsește? Hm! și dacă avem?

Ei vezi... dar eu n'am întilnit, la Agîrbiceanu de pildă, pe cel mai simplu țaran care să nu-ți fie drag cînd îl auzi grînd în limba sa; pe el nu-l încurcă nimic și pentru toate trebuințele lui are vorba gata. Eată ne lipsește: să facem cunoștință cu cei mai mulți țarani de aceștia; să învățăm dela ei a grăi — și ne-am mîntuit datorința cea mai de căpetenie. Să citim cît de des și cît de mult, în aceeași vreme să ne desbrăcăm de slăbiciunea ce o avem față de tot ce e străin de firea noastră. Atîta jertfă să nu fim în stare să aducem pe jertfelnicul culturii noastre pingărite cu atîtea miasme și caricaturi? Ei de, dom'le, dar atunci care este semnul vremii?

Dacă din frămîntarea unui neam nu te interesează nimic, absolut nimic, pricepi tu atunci că nimic nu ajung averile tale... că ești un supraplus, ești deprisos, ești o me-teahna acolo unde ești? ...

lui Bucur cînd vedeă că lucrurile merg strună și fără el își și făcu cîntecul:

Astăzi beau și mine beau;
Mă mir banî de unde iau?
Nicî la coasă nu cosesc,
Nicî la sapă n'ostenesc;
Mă mir banî d'unde găsesc.

Dar mirarea nu-i ținu mult. Oițele apucară calea către țîrg, și pe urmă bouienii. În cîțiva ani se deslegase frumoasa moșie jugăr de jugăr pîn' se topi toată. Biata femeie, stoarsă de atîta su-părare, căzu la pat. La un jumătate de an părăsiră lumea și cei patru copilași nefericiți. Până acum Petrea beuse tot de voe bună, dar acum începu a bea de necaz.

Zile întregi era bobîrnac la cap de nu mai puteai schimba cu el o vorbă descîlcită.

Pela casă i-se sălășlui pustiul și sărăcia îi întinse nalbă verde pînă 'n ușa. Năpasta vremii îi descoperi hăizașul, numai cornii afumați mai steteau înălțîndu-și brațele înlestate către cer. Cînd venia amețit dela circiumă, încă din departe se uita la casa lui cea hîrbuită, ear cînd ajungea în dreptul ei, stetea pe loc în mijlocul drumului și o privia lung, clătînd din cap: „Sărac Bucur, sărac, sărac-mărac“. Mai apoi mergea pînă la fereastră și căuta înlăuntru: „Sărăcuți copii Petrii, cum mai rod la cornu' vetrii!“ Bieții copilași te mirai că mai puteau sta pe picioare de dezmețați și istoviți;

Codul manierilor frumoase, simțul elegant, respectul ce îl datorești ție însuși, străbate toate cărările vieții unui om. Dece nu ar reveni aceste *percepte* și limbei. Cînd ni-e atît de bogată limba în culori și expresii, cînd se însuflețesc chiar și străinii pentru limba noastră, de ce să n'o întronizăm în lăcașurile noastre, să-i redăm mărirea de pe vremea cronicarilor iscusiți; pentruce să nu vorbim noi între noi numai românește?... **Lian.**

IGIENĂ.

Otrăvirile cu carne.

S'ar părea curios pentru mulți din cititorii acestei reviste, titlul acestui articol, înadevăr, carnea fiind alimentul esențial, cazurile de otrăvirii cu carne sînt foarte numeroase, dar în majoritatea cazurilor, cauza îmbolnăvirii se caută în altă parte. Legiferarea inspecțiunilor obligatorii a cărnurilor expuse la vînzare, a avut ca motiv tocmai înmulțirea cazurilor de otrăvire cu carne.

Subt numele de *otrăvire cu carne* se înțelege, îmbolnăvirea datorită consumării unor cărnuri proaspete sau conservate, fie în natură, fie preparate.

Otrăvirile cu carne s'au studiat mai întăi în Germania, și anume în Bavaria Württemberg, țări unde se conservă o mare cantitate de cărnuri puțin fripte sau ferte, și se constată mai des unde cărnurile se consumă în mai mare cantitate, și unde controlul cărnurilor se face incomplet.

Indefinitiv otrăvirile cu carne sînt niște intoxicațiuni alimentare și produse, fie prin microbii vii aflați în cărnuri, fie prin otrăvirile secretate de microbii, și se înțelege subt acest nume nu numai otrăvirile cu cărnurile animalelor, ci și a peștilor, moluștilor etc., fie proaspete fie conservate.

Anchetele făcute au constatat că 4/5 din cazuri, se datoresc consumării cărnei dela animale, fie tăiate pe ascuns, fie tăiate invocînd un accident grav. În toate aceste cazuri, cărnurile trebuiesc considerate ca suspecte, și consumația interzisă, dacă nu ne putem convinge asupra cauzei tăierei.

Otrăvirile cu carne trebuiesc studiate subt două forme.

1) Otrăvirii cu carne provenită dela animale bolnave și provocînd adevărate epidemii printre consumatori.

2) Otrăvirii cu cărnuri preparate subt formă de mezeluri și pești, proaspete sau conservate, și constituind boala numită *botulismul* sau *alantiaza*.

Prima grupă de otrăvirii s'a studiat de un învățat german *Bollinger* pela anul 1876.

După acest autor, pînă la anul 1880 s'au publicat un număr de 11 epidemii de otrăvire cu carne cu 1600 cazuri de îmbolnăvire, în care sînt citate grupe de 27 persoane, cu un mort, cari

numai mila creștinească le mai ținea sufletul în oase.

Uneori cînd era Bucur mai senin la cap, i-se punea un greumînt pe suflet; de atîta ticăloșie simțea că-l roade ceva la inimă, mai ales cînd își vede copiii ruși de foame. Atunci mai mergea la lucru o zi două, dar înurmă ear' își perdea cărările în „casa dezbrăcaților“, ș'apoi bucură-te, Bucur, pînă mai avea vre-o groșită că acum și în casă numai din mila lui Șloim mai stetea.

Dela o vreme par'că îi mai sări și mîntea din țîșini. Umbla prin sat tahuî fără nicio treabă. După atîtea rele cîte făcuse, nu mai avea pace, ba, cum s'auzia, și noaptea umbla pe cîmpuri. Adevărat ce spune scriptura că păcătoșii nu dorm pe perină moale. Vermele păcatului îi roade la suflet și nu-i lasă în pace.

Într'o Duminecă steteam mai mulți oameni povestînd în drum. Eacă se ivește la o cotitură și Bucur. Venia și el la biserică să-și facă ruga de toate zilele. Dar Șloim îl zări și după ce și așa nu mai avea ce storce dela el, zăvori ușa dinaintea lui. Numai vedem pe Bucur că începe a măsura cu bita în lat și 'nalt ușa crijmei. Apoi se dete doi pași îndărăt, mai căuta la ea, mai clătina din cap, și 'n urmă ear s'apuca de măsurat.

— Ce faci, măi Petre?

— Hm, măi oameni buni. Tot măsur și nu-mi vine de fel la socoteală... Pe ușa asta

s'au îmbolnăvit mîncînd carne de vițel, de 22 persoane mîncînd carne de vacă, una celebră dela *Bordhansen* cu 400 persoane, cu un mort, mîncînd carne dela o vacă tăiată în stare muribundă, una cu 206 bolnavi și 6 morți dela *Würzener*, una cu 657 bolnavi și 7 morți dela *Klotea*, produsă prin mîncarea de carne de vițel de o săptămîină. Un alt autor german *Ostertag* a cules dela anul 1880—1903 datele asupra a 90 epidemii cu 400 bolnavi, majoritatea întimplată în Germania.

Boalele cele mai periculoase ale animalelor cari fac ca cărnurile să producă sigur intoxicațiuni sînt: infecția ombilicului la vițel, enterite, infecțiuni uterine după fătare, numite septice etc.

Un mare număr de boli observate la oameni, și datorită otrăvirilor cu carne, au fost atribuite la tifos, gălbinarea, chiar holera.

Boala are în general un mers repede. Convelescența este lungi și uneori se observă întorcerea boalei.

Mortalitatea este de 2—5% uneori de 7—8% Simptomele cari predomină în otrăvirile cu carne sînt: diaree fetidă, vărsături, slăbiciune în tot corpul, simptome de pneumonie, mîncărime pe tot corpul, roșeața pielii, jupuitare pielii ca după scarlatină, uneori chiar după vindecare, la palma minilor și talpa picioarelor.

La ochi se observă dilatarea pupililor puțin pronunțată. Simptomele acestea se observă de obicei 6—12 ore dela mîncarea cărnei, rar mai tîrziu. In unele epidemii de otrăvire cu carne s'a observat că cei care mîncău carne proaspătă, nu se îmbolnăveau deloc sau mai ușor, pecînd cei cari mîncău carne stătută mai mult de la tăiere animalului se îmbolnăveau greu, sau chiar muriau.

Boala se constată mai ales vara prin mîncarea cîrnaților pastramei, etc. mizelurile mai ales sînt periculoasă din cauza mai ales a amestecului de cărnuri mai ales vechi, cu totfelul de rămășiți de ficat, rinichi, splină etc.

În România otrăvirea cu carne, sub forma de epidemie, s'a constatat acum 6 ani în gara Joița, studiată de dl Prof. Babeș și Prof. Riegler. La o masă dată de șeful gării Joița, între alte mîncări, s'a servit și ciorbă și friptură de miel. După masă, familia șefului gării, invitații, cît și o parte din oameni de serviciu din gara Joița cari mîncară din mîncări, în total 27 persoane, s'au îmbolnăvit toți; ear din acești 27 bolnavi 3 au murit. Bolnavii prezintă ca simptome sete mare, greață vărsături, diaree, agitație febră și amețeli. Cele trei persoane cari au murit, a 2-a și a 3-a zi nu au prezentat la autopsia lor semnele unei otrăviri cum s'a crezut Căuza îmbolnăvirii și amortei celor 8 persoane s'a dovedit a fi datorită mîncării cărnei de miel, ținut tăiat mai bine de 24 ore și expusă carnea căldurilor de afară.

Mijloacele de a ne păzi de otrăvirile cu carne.

La tăierile ascunse (sau grăbite) de animale sub pretext de forță majoră, să nu se mînce carne decît în urma unui examen atent la cărnuri de către medicul-veterinar.

Nu consumați mai ales în timpul verei, mezeli găsiti întimplător prin diferite prăvălii sau circume; nu consumați conserve de pește

încăpură o moșie de douăzeci de jugăre, patruzeci de oi, patru boi cu car cutot, și mai pe urmă și o casă, s'acu uite, eu singur nu încap... Ciudată treabă.

Mînezl îl aflară spinzurat în tinda casei. Glaja îi puse ștreangu 'n grumazi.

Epigrame.

*E greu în Țară, măi Dumitre,
Să porți deodată două mitre:
Să fii Mitropolit-primat
Atît în cler, cît și 'n — păcate.*

*Efialtes cu trădarea,
A murit, dar întimplarea
Jalnicei națiunii eline,
Azi s'a renoit prin — tine.*

*Cînd te-ai născut și tu subț anî,
A fost tîrg mare de bostani
Și mare secetă de linte;
Și te-ai ales și tu părinte,
Barem cu cap, de nu cu — minte...*

Don Ramiro.

cînd cutiile cu conserve se vor găsi cu capecele bombate, nu consumați carne de vițel prea tînăr, nici de vită tăiată fiindcă era să moară.

Tratamentul acestei boale nu are nimic specific. Se întrebunțează mai mult purgative, tonice, desinfectante intestinale. S'a zis că ceice consumă alcoolice, par mai puțin expuși sau nu se îmbolnăvesc deloc. În orice caz feriți-vă de leacuri băbești. În caz de otrăvire cu carne, un ceas de întîrziere de a vă arăta la doctor, va agrava boala așa de mult încît orice încercare de vindecare e închisă, mersul boalei fiind extrem de repede.

Așa scrie „Sănătatea“.

Gh. Ionescu.

Convocare.

P. T. d. membri din despărțămîntu: Orăviții al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului rom. sînt prin aceasta invitați a participa la Adunarea generală anuală, ce se va ține la 13 August st. n. 1911 în Comuna *Vrani*.

Ordinea de zi:

La 10 ore a. m.

1. Deschiderea.
2. Despre „Asociațiune“, conferință de preot Petru Sintoma (Lian).
3. Raportul general al Comitetului.
4. Raportul casierului pentru cenzurarea rapoartelor.
5. Alegerea comisiunilor.

D. a. la 3 ore:

6. Raportul comisiunilor.
 7. O conferință economică.
 8. Alegerea delegaților pentru adunarea-jubilară dela Blaj.
 9. Propuneri.
 10. Închiderea.
- Orăvița, din ședința comitetului ținută la 26 Iulie 1911.

Victor Poruțiu,
președinte.

Gheorghe Jianu,
secretar.

ECONOMIE.

Asociațiile agricole din Germania.

Asociațiunile agricole din Germania datează încă din veacul al 18-lea. Primele cari s'au înființat atunci au fost acelea din Weissensee (1762), Celle (1764), asociația economică din Lipsca (1664) și cea din Altötting (1765). Sfirșitul veacului 18 și începutul celui de al 19-lea n'au fost tocmai favorabile acestor asociațiuni. Războaiele și mișcările politice de atunci au împeditat înființarea lor.

Cîteva societăți agricole înființate între 1800 și 1820 își datorează origina lor în mare parte încurajării Statelor, ear multe din ele devin chiar mai tîrziu centre semi-oficială pentru asociațiile agricole din districtele respective. Așa, au fost asociația economică a Pomiraniei din Stetin (1810) și asociația agricolă din Stuttgart (1817).

Prusia a fos prima țară care a încurajat în mod oficial crearea de *asociațiuni*. Asociațiunile cele mai diferite, cari se îndeletnicesc cu cultura agricolă generală, instrucția agricolă, creșterea vitelor, perfecționarea semănatului, expozițiunii agricole, pescărie, vînat, păduri, etc, trimit delegați într-o asociațiune centrală, pentru a ordona și a discuta toate chestiunile de interes comun pentru dinșii.

La rîndul lor, asociațiunile centrale trimit delegați la instituțiunile centrale, care au învoirea a trata în mod direct cu diferite guverne ale confederațiunii germane. Astfel, prin mijlocirea acestor asociațiuni și instituțiunii centrale, orce societate, chiar cea mai mică, poate înfățișa autoritățile de zideratele sale. Cu modul acesta guvernele pot ajunge să cunoască toate inventațiunile noi, toate inovațiunile făcute în materie agricole și a-le da în urmă, răspîndindu-le în public, toată întinderea dorită.

Cejaice mai lipsea, ca o încoronare a edificiului asociațiunii agricole germane, era o instituție centrală pentru tot imperiul, avînd drept de inițiativă pelingă administrațiunile imperiale. Lipsa aceasta s'a împlinit la 8 Aprilie 1872, prin înființarea *Consiliului de agricultură*, ai cărui membri se recrutează dela asociațiunile centrale din diferite State. Consiliul de agricultură are ca scop de a-se ocupa de interesele agricole. El este dator deasemenea, orî cînd interesele sale ar putea fi favorizate sau jignite de către legislație orî de măsuri administrative, nu numai să-și dea avizul cînd i-se va cere, dar chiar să adreseze cancelarului observațiuni motivate sau moțiuni către Parlamentul Imperiului.

CRONICA.

† Robert Bähr

Duminecă la 5 ore d. a. neobicinuit de multă lume se strecora pe străzile Oraviții, adunîndu-se și domni și țărâtime la casa celui dintăi proprietar din localitate, de unde au petrecut la ultimul său lăcaș pe spăhia Kudrițului, pe cel dintăi cetățean din orașelul nostru, pe ocrotitorul lipsiților, pe fruntașul *Robert Bähr*, un stîlp puternic al societății, săritor la toate nevoile Oravițenilor, care fără e se afișa, eum e obiceiul altora, a pus degetul pretutîndenî unde i-s'a cerut ajutorul. Eată dece și lumea la rîndul ei și-a făcut datoria petrecînd la groapă pe un om bun, prietenos, și fără ambiții deșarte, ofînd cu o jala nefățarită: Dumnezeu să-l erte!

În 16 Iulie st. a. c. și-a serbat cununia simpatice și valorosul avocat naționalist, din Verșeț, d-nul *Dr. Mihai Spariosu* cu d-șoara *Mărioara Iorgoviciu* din Marghita-mare. Actul cununii l-a săvîrșit P. On. domn Traian Oprea, protopresbiterul Verșețului, ear ca nași au funcționat d-na Miți Dr. Proștean din Verșeț și d-na Lanra Iorgoviciu din Lipova. Petrecerea a avut un caracter adevărat românesc procurînd tuturor momente înălțătoare.

La *Ticvaniul-mic* * a ars Mercuri în 26 a curenteii, ziua la anmeazăzi, grîul bieților țărani, adunat din mai multe sute de pogoane lingă mășina de treerat, de unde s'a și aprins. Paguba trece peste 20.000 cor. Asigurată a fost numai mășina și grîul numai a doi păgubași. Intristarea crește și prin faptul că porumbul și alte produse ăstan fiind detot slabe, dela recolta grîului își așteptau mintuirea.

În foiletonul din „Progresul“ Nrul 19, pag. 2, col. 2, rîndul al 6-lea de jos însus înloc de „Preoți antecesori“ să se citiască: „Unii preoți antecesori“ ...

Reuniunea română de cînt. și muzică din Recița-montană aranjază Simbătă în 5 August st. n. 1911 în pavilionul din grădina hotelului Kunz un *Concert* cu următorul program: Sequens: „Motto“ al Reuniunei; 1. Costescu: Urare, chor mixt; 2. T. Popovici: „Hațegana“, chor mixt; 3. Velcean: „Cimpoiul“, chor mixt cu solo de bariton susținut de d-l P. Stoica; 4. T. Popovici: a) „Foaie verde, b) „Anghelușa“, choruri mixte; 5. Vidu: „Scumpa mea bălăioară“, chor mixt; 6. Kiriak: „Plugar și ostaș“, chor mixt; 7. Vidu: „Resunet dela Crișana“, cu solo de bariton; 8. Vidu: „Puî de lei, chor mixt. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 40 fil, de familie 1 cor.

Tinerimea studioasă din *Sîn-Mihai* (Végszent-mihály) arangează la 6. August n. c. în localul ospătăriei C. Eogarașiu concert și teatru, urmat de petrecere cu dans. Programul bogat și variat.

Subt Nr. 7220/1911 tribunalul reg. din Lugoj a aprobat statutele casei de păstrare „Berzava“ din Recița-montană. Avizăm publicul nostru românesc, că noul institut își începe activitatea cu datul de 1. Angust c. avînd a fi sprijinit în măsura dorită și așteptată.

Reuniunea de citire și cîntări din Mercina arangează în ziua Sf. Ilie concert și teatru.

x De vînzare 26 pogoane de pămînt arabil în hotarul Comoriștei; a se întrea la Administrația noastră.

x Mobila întreagă dintr'o sufragerie elegantă din localitate se vinde cu preț convenabil. A se întrea la Administrația noastră.

Poșta Redacțiunii.

Ieromonah Dionisie Vacarescu, Valea-Călugărușului. Prin rectificarea la „Correspondență“ a însuși autorului, publicarea „Desmintirii“ Dv. a devenit, cum vedeți, de prisos.

I. N. Pöstyén. Până cînd să va tritem foaea acolo? Salutări. Epistolă urmează.

V. P. Gerliște. Primit. Salutare!

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu**.

Am onoare a aduce la cunoștință on. public românesc că mi-am deschis

cancelaria advocațională

în **Budapesta**, VIII. strad. Hunyadi 15.

Cu toată stima:

Dr. Liviu Lința, avocat.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtază de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuințate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sint pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

Aviz.

Cu toată cinstea avizez onoratul public rom. din Oravița și jur, că mi-am deschis în Oravița-rom. peste drum de biserica ort. rom. (ceva mai însus) o mare

măgăzie de lemne,

avind în depozit: toffelul de scinduri, lăteți, grinzi, corni, șindilă și lemne de foc, cu **prețuri absolut solide**, oferind și deplină garanță pentru marfa livrată.

Nădăduesc că frații mei Români din Valea Carașului mă vor găsi vrednic de încredere.

Cu toată stima
Dimitrie Draghici,
fost magaziner la firma Bibel.

„PLUGARUL“
societate pe acții din Cacova

x-30

dă
5-6%

și plătește și darea după depuneri. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

Albert Jancsus

primind prăvălia lui

G. Ivaskovits din strada principală „La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

In prăvălia lui

I. HAMBURGER

(Casa Klein) în Oravița

se capătă

Ciment foarte bun din Beocin
cu preț moderat.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.**Fumători de țigarete!**

Uniți-vă împotriva enormei scumpiri a țigaretelor! Nu cruțați osteneala de a folosi

Tuburile

Iacobi Antinicotin

sau Hîrtia de țigarete

„Ottoman“ (Cap-de-Turc)

și „Tip-Top“ (Cu capătul aurit)

„ORAVICIANA“

SOCIETATE PE ACȚII

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
— ORAVIȚA. —

Capital social Cor. 550.000**Fonduri „ 342.000****Depuneri spre fructificare „ 2,500.000**

Giroconto la Banca austro-ungară. — Ceconto la Cassa de păstrare poștală Nr. 15.625 — Telefon Nr. 29.

Escomptează cambii, acoardă împrumuturi hipotecare și personale
cu 6-8% netto.

Primește depuneri spre fructificare cu 4½% și 5%.

x-4

Darea o plătește institutul.

Răscumpără gratuit orice fel de cuponi și îndeplinește tot soiul de afaceri de bancă.

Expoziturile la Vrani, Vraniuț, Iam, Secăș, Răcășdia, Varadia și Mercina

mijlocește împrumuturi de orice natură, regulază scadențe, primește depuneri spre fructificare și efeptuesc și alte operațiuni de bancă